

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tel. +45 33 92 00 00
Fax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Telex 31292 ETR DK
Telegr. adr. Etrangeres
Girokonto 300-1806

Bilag
1

Journalnummer
400.C.2-0

Kontor
EUK

10. september 2004

Med henblik på mødet i Folketingets Europaudvalg den 17. september 2004
– dagsordenspunkt rådsmøde (konkurrenceevne) den 24. september 2004 –
vedlægges Videnskabsministeriets notat om de punkter, der forventes optaget
på dagsordenen.

P. B. Olsen

DEN 10. september 2004

Samlenotat til Folketingets Europaudvalg med henblik på møde i Rådet (Konkurrenceevne (det indre marked, industri, forskning) den 24. september 2004

- Forskningsdelen

Indhold

- Pkt. 7: ITER – Indgåelse af international aftale om EU-deltagelse og Euratom beslutning
= Udveksling af synspunkter om scenarier, og eventuelt konklusioner om det videre forløb s. 2
- Pkt. 8: Europæisk forsknings- og udviklingspolitik
a) Implementering af sjette rammeprogram s. 3
- Meddelelse fra Kommissionen som reaktion på anbefalingerne fra ekspertpanelet vedr. de nye instrumenter i sjette rammeprogram
KOM(2004) 574 endelig
- b) Kommissionens meddelelse: Videnskab og teknologi - nøglen til Europas fremtid – retningslinier for EU's politik til støtte for forskning s. 5
KOM(2004) 353 endelig
- = Udveksling af synspunkter
= Rådskonklusioner
- Pkt. 9: Nanoteknologi – Kommissionens meddelelse: Mod en europæisk strategi for nanoteknologi (åben debat) s. 12
KOM(2004) 338 endelig
= Udveksling af synspunkter
= Rådskonklusioner

9. september 2004

**Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling**

Bredgade 43

1260 København K

Telefon 3392 9700

Telefax 3332 3501

E-post vt@vtu.dk

Netsted www.vtu.dk

CVR-nr. 1680 5408

Sagsnr. 700

Dok-id 302069

Center for Analyse og Politik

Lone Heyde

Telefon 3392 9713

Telefax 3311 3620

E-post lhe@vtu.dk

Pkt. 7: ITER - Indgåelse af international aftale om EU-deltagelse og Euratom beslutning

= Udveksling af synspunkter om scenarier, og eventuelt konklusioner om det videre forløb

Som grundlag for udveksling af synspunkter samt eventuelt vedtagelse af konklusioner forventes en redegørelse fra Kommissionen.

1. Baggrund

På Rådsmødet den 26. november 2003 besluttede Rådet (Konkurrenceevne) at tilbyde en europæisk placering af ITER-anlægget i Cadarache i Sydfrankrig suppleret med en afdeling i det nordøstlige Spanien.

På et ministermøde mellem de seks ITER-partnere, EU, Japan, Rusland, USA, Sydkorea og Kina, (Kommissionen repræsenterer EU) i Washington den 20. december 2003 kunne der ikke opnås enighed om placeringssted for ITER. En placering i Japan støttes af USA og Sydkorea, hvorimod en placering i Frankrig støttes af Rusland og Kina.

På Rådsmødet (Konkurrenceevne) den 18. maj og det uformelle Rådsmøde den 14. juni 2004 redegjorde Kommissionen for forhandlingssituationen. På ministermødet mellem ITER-partnerne i Wien den 18. juni 2004 kom man ikke længere i forhandlingerne om placeringsspørgsmålet.

2. Forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Europaudvalget er ved flere lejligheder blevet orienteret om ITER, senest ved samlenotat af 6. maj 2004 forud for rådsmødet (Konkurrenceevne) den 17.- 18. maj 2004.

**Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling**

Pkt. 8: Europæisk forsknings- og udviklingspolitik

= Udveksling af synspunkter

= Rådskonklusioner

a) Implementering af sjette rammeprogram

Meddelelse fra Kommissionen som reaktion på anbefalingerne fra ekspertpanelet vedr. de nye instrumenter i sjette rammeprogram KOM(2004) 574 endelig

1. Baggrund

I forbindelse med vedtagelsen af EU's sjette rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling blev to nye instrumenter (integrerede projekter og ekspertisenetværk) taget i anvendelse inden for de enkelte forskningstemaer. Det blev besluttet, at uafhængige eksperter i 2004 skulle foretage en evaluering med henblik på at vurdere, hvor effektivt hvert af de nye instrumenter har været under gennemførelsen af rammeprogrammet. Ekspertpanelets arbejde resulterede i den såkaldte Marimon-rapport. Kommissionens reaktion på ekspertpanelets observationer og anbefalinger foreligger i form af en meddelelse med tilhørende bilag (arbejdsrapport).

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

2. Meddelelsens indhold

Kommissionen tilkendegiver sin tilfredshed med rapportens høje kvalitet og understreger, at mange af rapportens konklusioner i betydeligt omfang svarer til Kommissionens egne observationer. Disse har allerede ført til, at der er foretaget en række ændringer, som skal gøre sjette rammeprogram mere fleksibelt og nemmere at anvende. Disse ændringer vil desuden blive videreudviklet i resten af sjette rammeprogramets løbetid. Imidlertid vil justeringer, der indebærer ændringer i det eksisterende legale grundlag, herunder regler for deltagelse, tidligst kunne gennemføres i forbindelse med syvende rammeprogram og dette programs legale grundlag.

Kommissionen hilser det velkomment, at ekspertpanelet peger på, at de nye instrumenter er velbegrundede, især når det gælder deres bidrag til udviklingen af det europæiske forskningsrum, og at instrumenterne passer godt til målene heri. Kommissionen kan helt tilslutte sig panelets konklusion om, at det videnskabelige samfund har behov for kontinuitet, når det gælder instrumenter både hvad angår de "traditionelle" og de nye instrumenter.

Kommissionen er opmærksom på behovet for at tilvejebringe forbedringer ved anvendelsen af de nye instrumenter og har allerede foretaget visse ændringer. Kommissionen er dog ikke enig i alle panelets konklusioner, især anbefalingen om helt at overlade til deltagerne frit at vælge mål og instrumenter. Kommissionen påpeger, at hvert enkelt instrument refererer til klare mål, og frivillighed derfor vil gøre det umuligt at styre målopfølgningen med programmet.

Kommissionen fremhæver, at hele øvelsen skal ses i sammenhæng med forberedelsen af syvende rammeprogram og henviser i den forbindelse til sin meddelelse "Videnskab og teknologi, nøglen til Europas fremtid – retningslinier for EU's politik til støtte for forskning".

Heri understreges det bl.a., at de finansielle og administrative bestemmelser skal revideres og forenkles i lyset af erfaringerne fra den nuværende praksis. Der vil blive iværksat en proces med deltagelse af programbrugere og nationale forskningsstrukturer. Med henblik herpå vil Kommissionen igangsætte en undersøgelse af finansieringsmekanismer for at udforske mulige måder, hvorpå man yderligere kan lette deltagernes forpligtelser samtidig med, at den nødvendige gennemsigthed ved brugen af offentlige midler garanteres.

3. Europa-Parlamentets udtalelse

Der foreligger ikke en udtalelse fra Europa-Parlamentet.

4. Høring i Danmark

Høringen af specialudvalget blev gennemført på grundlag af Marimon-rapporten, og følgende bemærkninger er modtaget:

Akademikernes Centralorganisation (AC) finder det vigtigt, at Danmark – både i debatten om Marimon-rapporten og i drøftelserne af den generelle forskningspolitik på europæisk plan - taler for, at EU's forskningspolitik understøttes af en mangfoldighed af varierende instrumenter. Dette kan medvirke til at sikre, at også en mangfoldighed af store og små forskningsmiljøer og virksomheder - gerne med konkurrerende og supplerende tilgange til et forskningsfelt - har mulighed for at indgå i satsninger, der kan være varierende både med hensyn til størrelse, varighed og antallet af deltagende parter. En sådan variation giver det bedste udgangspunkt for fornyelse og innovation.

AC finder det således positivt, at det i Marimon-rapporten anbefales, at der fremover bør lægges større vægt på og sættes flere midler af til specifikke målrettede forskningsprojekter og integrerede projekter med mindre konsortier bag. Disse instrumenter understøtter mangfoldighed, gør det lettere at involvere SMV'er og at danne netværk, hvor nye og "mindre etablerede" forskergrupper og virksomheder kan deltage.

5. Statsfinansielle og lovgivningsmæssige konsekvenser

Da der er tale om Kommissionens reaktion på en evalueringsrapport fra et uafhængigt ekspertpanel, medfører den hverken statsfinansielle eller lovgivningsmæssige konsekvenser i denne fase af processen.

6. Nærhed og proportionalitet

Da der er tale om Kommissionens reaktion på en evalueringsrapport fra et uafhængigt ekspertpanel, er spørgsmålet om nærhed og proportionalitet ikke relevant i denne forbindelse.

7. Forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Kommissionens meddelelse har ikke tidligere været forelagt for Europaudvalget.

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

b) Kommissionens meddelelse: Videnskab og teknologi, nøglen til Europas fremtid – retningslinier for EU's politik til støtte for forskning

KOM(2004) 353 endelig

Resume: Meddelelsen skal ses som led i forberedelsen af det kommende 7. rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling samt som et element i forberedelsen af beslutning om Unionens finansielle perspektiver for perioden 2007 til 2013.

Kommissionen foreslår, at forskningsindsatsen tilrettes omkring følgende seks hovedmål: 1) Oprettelse af europæiske ekspertise-poler gennem samarbejde mellem laboratorier, 2) Iværksættelse af europæiske teknologiinitiativer, 3) Fremme af kreativitet for grundforskning gennem konkurrence mellem forskerhold på europæisk plan, 4) Europa skal i højere grad tiltrække de bedste forskere, 5) Opbygning af forskningsinfrastruktur af europæisk interesse, 6) Øget samordning af nationale forskningsprogrammer.

**Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling**

Der lægges op til en mere effektiv forskning i hele EU. Indsatsen på EU-niveau skal koncentreres om centrale temaer. Der peges på rumforskning og sikkerhedsforskning. Endelig fremhæves det, at forvaltningen i Kommissionen er ved at blive ændret, så den i højere grad kan koncentrere sig om overvågning, kontrol og videnskabeligt tilsyn.

1. Baggrund

Meddelelsen skal ses som led i forberedelsen af det kommende syvende rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling samt som et element i forberedelsen af beslutning om Unionens finansielle perspektiver for perioden 2007 til 2013.

Meddelelsen skal være med til at sætte dagsordenen for en bred europæisk høring om indholdet af det kommende rammeprogram.

2. Indhold

Meddelelsen

Lissabon og forskningen

Indledningsvis henvises til, at Barcelona-målsætningen om øgede investeringer i forskning og innovation indebærer, at der både nationalt og på europæisk plan er behov for øgede investeringer.

Der er almindeligt anerkendt, at EU's forskning i mange tilfælde indebærer en europæisk merværdi. Der opnås kritisk masse af ressourcer til løsningen af problemer af betydelig økonomisk betydning (mikroelektronik og bioteknologi). Der kan etableres netværk, hvor den højeste ekspertise samarbejder om løsningen af aktuelle problemer (BSE).

En øget indsats på europæiske plan bør tilrettelægges, så den tilskynder til private investeringer i forskning. Det kan bl.a. ske gennem samarbejde om gennemførelsen af store teknologiprojekter, samarbejde om styrkelse af menneskelige ressourcer samt gennem etablering af centre (ekspertisepoler), som besidder ekspertise af særlig høj standard.

Det europæiske samarbejde skal tilrettelægges, så det fremmer gennemførelsen af forskning af topkvalitet. Det skal samtidig sikres, at resultaterne bringes i anvendelse i virksomhederne. Der må skabes bedre rammer for overførsel af viden gennem videnparker, innovationspolitik samt effektiv forvaltning af intellektuel ophavsret.

Der er meget stor interesse for at deltage i sjette rammeprogram, og dette indebærer, at kun 20 pct. af ansøgningerne kan imødekommes. Rammeprogrammet skal opfylde mange forskellige behov, hvilket betyder, at forskellige implementeringsinstrumenter er nødvendige. Der er imidlertid behov for nærmere at vurdere mulighederne for forenklinger i forvaltningen af bevillinger fra rammeprogrammet.

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

Seks overordnede mål

Kommissionen foreslår, at forskningsindsatsen tilrettelægges omkring følgende seks hovedmål:

- Oprettelse af europæiske ekspertisepoler gennem samarbejde mellem laboratorier

Med sjette rammeprogram udvidedes viften af implementeringsinstrumenter til at omfatte "ekspertisenetværk" og "integreerede projekter", som har en strukturerende virkning på forskningen i Europa ved at medvirke til opbygningen af "europæiske ekspertisepoler".

Det overvejes i øjeblikket, hvorledes eksisterende instrumenter kan forbedres, så de nye strukturer kan udnyttes bedst muligt.

- Iværksættelse af europæiske teknologiinitiativer

Kommissionen og erhvervslivet har taget initiativ til etablering af "teknologiplatforme". Virksomheder, forskningsinstitutioner, finansverdenen og organisationer ansvarlig for reguleringer mødes på europæisk niveau for at fastlægge en fælles forskningsdagsorden, som mobiliserer de nødvendige ressourcer til udviklingen af nye teknologier.

I begrænset omfang vil der være behov for en europæisk tilgang, der indebærer iværksættelse af omfattende "fælles teknologiinitiativer, der gennemføres på grundlag af beslutninger om etablering af strukturer baseret på traktatens art. 173.

- Fremme af kreativitet for grundforskning gennem konkurrence mellem forskerhold på europæisk plan

Hvis de bedste individuelle forskerhold i højere grad bringes til at konkurrere med hinanden og støttes på europæisk plan, kan der opnås øget dynamik, kreativitet og kvalitet inden for europæisk forskning. Der er behov for et europæisk forskningsråd, der kan støtte en større europæisk grundforskning.

Kommissionen foreslår, at et europæisk forskningsråd etableres med henblik på at støtte forskning, der udelukkende udvælges på grundlag af videnskabelig kvalitet.

- Europa skal i højere grad tiltrække de bedste forskere

Det er EU's mål at fremme videnskabelige karrierer i Europa. EU-støtte til forskerstipendier skal forøges med henblik på at tiltrække de nødvendige forskere til Europa.

- Opbygning af forskningsinfrastruktur af europæisk interesse

Der er etableret et forum "ESFRI", som har til opgave at vurdere behovet for etablering af infrastruktur til forskningen i Europa. Det foreslås, at der gennemføres en aktion, som skal støtte opbygning og drift af nye infrastrukturfaciliteter af europæisk interesse, og det skal ske ved hjælp af en mekanisme, som anvendes for transeuropæiske net (TEN). Fremgangsmåden vil blive anvendt til støtte for levering af ydelser, der er vigtige for det europæiske forskersamfund inden for områder som f. eks. sammenkobling af nationale forskningsnet.

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

- Øget samordning af nationale forskningsprogrammer

Samarbejdet om gennemførelsen af nationale forskningsprogrammer er sat i gang under sjette rammeprogram. Det foreslås, at dette samarbejde intensiveres under det kommende rammeprogram.

Det planlægges i den forbindelse, at traktatens art. 169 i øget omfang tages i anvendelse i bestræbelserne på at fremme programsamarbejdet. Der lægges vægt på, at landene klart tilkendegiver deres villighed til at engagere sig økonomisk. Der vil endvidere være behov for at se på, hvilke beslutningsmekanismer der bør tages i anvendelse.

En mere effektiv forskning i hele EU

For at fremme Lissabon-dagsordenen skal alle EU's forskningsinstitutioner gives midler til at styre hen mod topkvalitet. Partnerskaber af begrænset størrelse med fremragende laboratorier i andre lande vil være midlet for unge forskerhold eller mindre magtfulde institutioner til at høste frugterne af internationalt samarbejde. De overførelsesmekanismer, der er forbundet med projekterne vil bidrage til at styrke videngrundlaget i alle EU-lande.

En del af midlerne til strukturfondene er øremærket til udvikling af forskningskapacitet. Der skal derfor arbejdes for, at EU's forskningsbudget og strukturfondene anvendes på en måde, så de supplerer hinanden bedre i fremtiden.

En EU-indsats, der er koncentreret om centrale temaer

Der lægges vægt på at identificere temaer af særlig interesse for Europa, idet der dog i et vist omfang skal kunne gives støtte til forskere, uden for på forhånd fastlagte temaer. Der lægges videre vægt på forskning på områder, der kan støtte temaer af betydning for EU's politikområder.

Der er to nye områder, hvor forskningen spiller en vigtig rolle som drivkraft for udviklingen, nemlig inden for rumfart og sikkerhed.

På grundlag af en europæisk rumpolitik skal der udvikles et europæisk rumprogram, hvor forskningen skal udgøre et centralt element. Der lægges vægt på teknologi til udnyttelse af rummet inden for navigation, jordobservation samt satellitbaseret telekommunikation. Rumtransport og udforskningen af rummet er andre centrale emner.

Sikkerhed er et vigtigt satsningsområde for Europa. Sikkerhed omfatter person-sikkerhed, statens sikkerhed, sikkerhed inden for transport og telekommunikationsnet mv.

På grundlag af den iværksatte forberedende aktion vil der blive udviklet et program, der kan øge befolkningens sikkerhed og som kan bistå EU med at udføre fredsbevarende og konfliktforebyggende opgaver.

Større virkning med bedre midler

Kommissionen fremhæver, at gennemførelsen af forskningspolitikken skal foregå i overensstemmelse med principperne om den mest effektive gennemførelse. Medlemsstaterne, forskningens aktører og Kommissionen skal forvalte aktionerne i partnerskab, når dette har til formål at skabe større sammenhæng mellem den offentlige og private forskningsindsats samt mellem medlemsstaternes teknologipolitikker. Det omfatter anvendelsen af art. 171, art 169 samt aktioner til gennemførelse af TEN projekter. Forvaltningen af støtte til individuelle forskere vil blive uddelegeret.

Forvaltningen i Kommissionen er under ændring, så den i højere grad kan koncentrere sig om overvågning, kontrol og videnskabeligt tilsyn.

På vej mod det syvende rammeprogram

Retningslinierne i denne meddelelse er udarbejdet med henblik på at fremme den politiske debat om indholdet af det næste rammeprogram både med hensyn til støtteordninger og temaer.

Udkast til Rådskonklusioner

Den 7. september fremlagde formandskabet forslag til Rådskonklusioner, som dækker både evalueringen af de nye instrumenter og Kommissionens meddelelse om EU's fremtidige forskningspolitik.

Om evalueringen af instrumenter anerkender Rådet det store og nyttige arbejde, som ekspertpanelet har udført. Rådet hilser Kommissionens reaktion på ekspertpanelets observationer og anbefalinger velkommen, herunder at Kommissionens intentioner om at udbygge de allerede foretagne ændringer med henblik på at forbedre og forenkle de administrative og finansielle procedurer. Rådet opfordrer Kommissionen til at overveje andre passende ændringer med hensyn til de administrative og finansielle procedurer samt overveje behovet for ændringer i det legale grundlag i forbindelse med Kommissionens forslag til syvende rammeprogram.

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

Om Kommissionens meddelelse om EU's fremtidige forskningspolitik hilser Rådet det velkomment, at Kommissionen vil dels indlede en debat med europæiske institutioner om den europæiske unions fremtidige politik til støtte for forskning dels rådføre sig bredt med brugere og interessenter.

Rådet understreger behovet for yderligere overvejelser med hensyn til

- at integrere et antal tværgående temaer i det næste rammeprogram som f.eks. rammeprogrammets åbenhed over for resten af verden og internationalt forskningssamarbejde,
- opmuntre og lette industriens deltagelse i rammeprogrammerne, i særdeleshed de små og mellemstore virksomheders deltagelse
- forbedre relationen mellem forskning og samfund
- forskning til understøttelse af den europæiske unions politikker
- rollen for industriel innovation og konkurrenceevne som drivkraft for udformningen og implementeringen af forsknings- og udviklingsaktiviteter.

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

Rådet opfordrer endelig de faste repræsentanters komité (Coreper) til at fortsætte overvejelserne om Kommissionens meddelelse på grundlag af yderligere afklaringer fra Kommissionen med henblik på i tide at forberede en tilbundsgående debat i Konkurrenceevnerådet den 25.-26. november 2004 vedr. hovedtrækkene i det kommende rammeprogram.

3. Europa-Parlamentets udtalelse

Der foreligger ikke en udtalelse fra Europa-Parlamentet.

4. Høring i Danmark

Meddelelsen har været sendt til høring i EF-Specialudvalget for forskning. Ved høringsfristens udløb den 30. august var der indkommet følgende synspunkter:

Akademikernes Centralorganisation (AC) finder det positivt, at Kommissionen foreslår en væsentlig forhøjelse af de europæiske forskningsbevillinger. Der peges samtidig på, at EU-midler ikke må komme til at træde i stedet for nationale bevil-linger.

AC finder, at de seks foreslåede hovedmål generelt set danner et udmærket udgangspunkt for de videre drøftelser af EU's forskningspolitik og det syvende rammeprogram.

Med hensyn til iværksættelse af europæiske teknologiinitiativer finder AC det vigtigt, at man fra dansk side sikrer, at de danske virksomheder og forskningsmil-jøer har ressourcerne til at medvirke i europæiske teknologiinitiativer.

Med hensyn til tiltrækning af de bedste forskere ser AC gerne, at Danmark bidra-ger til en konkretisering af, hvordan EU's forskningspolitik kan understøtte, at Europa kan tiltrække - og ikke mindst uddanne og fastholde - de bedste forskere. AC ser derfor gerne, at der udarbejdes dansk forslag om udarbejdelse af en fæl-leaseuropæisk strategi for forskerkarrierer i Europa samt gennemførelse af analy-searbejde, der kan afdække de vigtigste barrierer for større forskermobilitet mel-lem EU-landene og vise de europæiske forskeres aktuelle rejsemønstre.

Endelig peger AC på, at forskeruddannelse bør indgå som et element i alle europæiske forskningsprojekter, og dette kan understøttes af tiltag såsom etablering af flere fælles europæiske forskeruddannelseskurser og forskerskoler i tilknytning til de bedst kvalificerede og mest sammenhængende forskningsmiljøer.

5. Statsfinansielle og lovgivningsmæssige konsekvenser

Forberedelsen af rammeprogrammet befinder sig i en indledende fase, så der kan på indeværende tidspunkt ikke gøres rede for mulige statsfinansielle og lovgivningsmæssige konsekvenser.

6. Nærhed og proportionalitet

Forskningssamarbejdet i EU gennemføres primært med henblik på princippet om udnyttelse af europæisk merværdi. Ved behandlingen vil hensynet til nærhed og proportionalitet indgå i afvejningen af de enkelte elementer i rammeprogrammet

**Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling**

7. Forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Meddelelsen har ikke tidligere været forelagt for Europaudvalget.

Pkt. 9: Nanoteknologi - Kommissionens meddelelse: Mod en europæisk strategi for nanoteknologi (åben debat)
KOM(2004) 338 endelig

- = Udveksling af synspunkter
- = Rådskonklusioner

Resumé: I løbet af de sidste ti år har EU opbygget et solidt videngrundlag inden for nanoteknologi. Det er nødvendigt at investere i nye tiltag og at koordinere dem for at kunne bevare Europas gode position og for at sikre, at den viden, der frembringes gennem forskning og udvikling, udnyttes til fordel for samfundet. Kommissionen foreslår en række tiltage som led i en integreret strategi for at opretholde og styrke europæisk F&U inden for nanovidenskab og nanoteknologi.

Udkast til Rådskonklusioner peger på forskellige nødvendige tiltag både på EU-plan og nationalt samt hilser det velkomment, at Kommissionen har til hensigt at udarbejde en handlingsplan for nanoteknologi i første kvartal af 2005.

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

1. Baggrund

Meddelelsen har baggrund i følgende:

- konklusionerne fra topmødet i Lissabon i 2000, hvor Det Europæiske Råd forpligtede sig til at udvikle en dynamisk, videnbaseret økonomi
- strategien for bæredygtig udvikling, der blev fastlagt på topmødet i Göteborg i 2001
- målsætningen om at anvende 3% af BNP på forskning, der blev vedtaget på Barcelona-topmødet i 2002.

De tiltag, der beskrives i meddelelsen er i overensstemmelse hermed, og vil også bidrage til udviklingen af det europæiske forskningsrum (ERA).

2. Indhold

Kommissionens meddelelse

Nanovidenskab og nanoteknologi er en ny tilgang til forskning og udvikling (F&U), der sigter mod beherskelse af stoffers grundlæggende struktur og adfærd på atom- og molekylniveau. Dette felt åbner mulighed for at forstå nye fænomener og frembringe nye egenskaber, der kan udnyttes på mikro- og makroskala. Der er konkrete anvendelser af nanoteknologi på vej frem, som vil påvirke hverdagen for os alle.

I løbet af de sidste ti år har EU opbygget et solidt videngrundlag inden for nanoteknologi. Men det er et spørgsmål, om vi kan bevare denne position, for EU investerer forholdsmæssigt mindre i nanoteknologi end dets vigtigste konkurrenter og mangler infrastruktur i verdensklasse ("ekspertisepoler"), der kan samle den nødvendige kritiske masse. Dette til trods for, at investeringerne i nationale programmer i EU i dag stiger i hurtigt tempo, om end på en ukoordineret måde. Den europæiske ekspertise inden for nanovidenskab skal i sidste ende omsættes til kommercielt rentable produkter og processer. Nanoteknologi tegner sig efterhånden som et af de mest lovende og hurtigt voksende områder af F&U, der kan sætte

nyt skub i Lissabon-processen og udviklingen mod en dynamisk videnbaseret økonomi. Det er imidlertid altafgørende, at der skabes fordelagtige vilkår for innovation, særlig for små og mellemstore virksomheder (SMV).

Nanoteknologi skal udvikles på en sikker og ansvarlig måde. Det er vigtigt at overholde etiske principper, og potentielle sundheds-, sikkerheds- og miljørisici skal undersøges videnskabeligt, også med henblik på en eventuel regulering. De samfundsmæssige virkninger må undersøges og tages i betragtning. Det er afgørende, at der skabes en dialog med offentligheden, så opmærksomheden koncentrerer sig om spørgsmål af reel betydning, i stedet for om "science fiction"-scenarier.

Kommissionen foreslår en række tiltag som led i en integreret strategi for at opretholde og styrke europæisk F&U inden for nanovidenkab og nanoteknologi. Der tages spørgsmål op, som er vigtige for at sikre, at den viden, der frembringes gennem F&U, udnyttes til fordel for samfundet. Kommissionen finder, at tiden er inde til at indlede en debat på interinstitutionelt plan med henblik på en sammenhængende indsats for at:

- øge investeringen i og koordineringen af F&U for at styrke industriel udnyttelse af nanoteknologi, og samtidig opretholde videnskabelig topkvalitet og konkurrence
- udvikle konkurrencedygtig F&U-infrastruktur i verdensklasse ("ekspertise-poler"), der tilgodeser både industriens og forskningsorganisationernes behov
- fremme tværfaglig (videre)uddannelse af forskningspersonale samt en stærkere iværksætterånd
- skabe gunstige vilkår for teknologioverførsel og innovation for at sikre, at europæisk F&U-ekspertise omsættes i produkter og processer, der skaber velstand
- integrere samfundsmæssige hensyn i F&U-processen i en tidlig fase
- gribe potentielle risici for folkesundheden, sikkerheden, miljøet og forbrugerne an på forhånd ved at indsamle de data, der er nødvendige for at foretage en risikovurdering, og ved at integrere risikovurdering i hvert enkelt trin i nanoteknologibaserede produkters livscyklus samt tilpasse eksisterende metoder og om nødvendigt udvikle nye
- supplere de ovennævnte tiltag med passende samarbejde og initiativer på internationalt plan.

Udkast til Rådskonklusioner

I udkast til Rådskonklusioner understreges vigtigheden af at fortsætte med at generere videnskabelig og teknologisk viden inden for nanoteknologi, og at det er nødvendigt at koordinere initiativer både på nationalt og europæisk plan, således at man sikrer effektivitet, virkningsfuldhed, synergi, koncentration af bestræbelserne, kritisk masse og aktionernes synlighed. Nanoteknologi bør udvikles på en bæredygtig og ansvarlig måde og rette sig mod aspekter inden for sundhed, miljø, samfund, erhvervsliv og økonomi.

Der peges endvidere på, at der er nødvendigt at øge investeringerne i forskning og udvikling for at kunne drage nytte af nanoteknologiens tværfaglige natur og at

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

forstærke den industrielle anvendelse af nanoteknologi. Der peges på, at tværfaglig uddannelse og forskeruddannelse skal fremmes tillige med gode rammer for teknologioverførsel og innovation, med særligt hensyntagen til de små og mellemstore virksomheders behov.

Medlemslandene opfordres til at forstærke forskning, udvikling og innovation for nanoteknologi i lyset af Lissabon-målene og inden for Barcelona-målsætningen om "3-procent".

Rådet hilser det velkomment, at Kommissionens vil udarbejde en handlingsplan for nanoteknologi i løbet af det første kvartal af 2005, efter at have gennemført af en omfattende debat blandt interessenter samt at Kommissionen vil indlede en dialog på internationalt plan med henblik på at etablere en ramme med fælles principper for sikker, bæredygtig, ansvarlig og samfundsmæssigt acceptabel udvikling og brug af nanoteknologi.

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

3. Europa-Parlamentets udtalelse

Europa-Parlamentets udtalelse foreligger endnu ikke.

4. Høring i Danmark

Meddelelsen sendes i høring i EF- specialudvalget for forskning. Ved høringsfristens udløb var og der modtaget følgende synspunkter:

Akademikernes Centralorganisation (AC) finder det positivt, at der gøres en indsats for at fremme en sammenhængende europæisk indsats inden for nanoviden- skab og nanoteknologi, og at der også lægges op til dialog om de etiske, sund- hedsmæssige og miljømæssige effekter af brugen af nanoteknologi- sideløbende med selve teknologiudviklingen. AC ser gerne, at der kommer fokus på nanotek- nologiens samfundsmæssige anvendelsesmuligheder og ikke mindst dens tværdi- sciplinære potentiale i forhold til fx bioteknologi, energiteknologi og IT.

5. Statsfinansielle og lovgivningsmæssige konsekvenser

Meddelelsen vil ikke umiddelbart have statsfinansielle eller lovgivningsmæssige konsekvenser.

6. Nærhed og proportionalitet

I meddelelsen hedder det bl.a., at både EU's og medlemslandenes forsknings- og udviklingsinvesteringer bør øges på en sådan måde, at de supplerer hinanden og skaber synergivirkninger.

I lyset af ovenstående anses nærheds- og proportionalitetsprincippet for opfyldt.

7. Forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Meddelelsen har ikke tidligere været forelagt for Europaudvalget.